

Felvégi Emese

Válságkezelés az oktatásügyben – internetkalauz

Az OECD, az UNESCO és az Európa Bizottság dokumentumai, továbbá nemzetközi magazinok és szakmai folyóiratok áttekintése alapján

Az internetkalauz az OECD, az UNESCO, az Európa Bizottság válságkezelő kezdeményezései közül tekint át néhányat, a szervezetek oktatásügyi dokumentumai, internetes tudástárai és a nemzetközi közreműködést, információáramlást elősegítő anyagai közül válogatva. Röviden bemutatja az educationtoday portálját, nemzetközi oktatásfinanszírozási felmérések eredményeit, majd kitér a jövőbeni válságok megelőzését szolgáló praktikus iskolai tantervi változásokra.

AZ OECD OKTATÁSÜGYI „VILÁGÍTÓTORNYA”

Már tavaly novemberi indulásakor közel 200 cikket tartalmazott az „educationtoday”, az OECD szakértőinek kollaboratív internetes portálja,¹ amely kimondottan a válság oktatásügyet érintő kérdéseivel foglalkozik. A honlappal az OECD Oktatási Igazgatóságának célja,² hogy konkrét példákkal szolgáljon az egyes kormányok válságkezelő lépéseivel kapcsolatban. A jelenleg 239 dokumentumot, diskurzusindítókat és további vitafórumokat listázó közösség témái között a világ minden tájáról olvashatunk írásokat, hozzászólásokat a köz- vagy felsőoktatási költségvetés csökkentésének hatásairól, az oktatáspolitikai irányelveköl.

A regisztrált felhasználók között találtjuk Lyndon Thompsont, az OECD Observerben publikáló nemzetközi rádiósprogram-vezetőt, Dirk Van Damme-ot, a CERI³ elnökét, az OECD több osztályvezetőjét, nemzetközileg elismert kutatókat és egyetemi tanárokat Amerikából, Angliából, Norvégiából, valamint Andreas Schleichert, az OECD indikátor- és TALIS-programjának⁴ vezetőjét is. A portál látogatása és a regisztráció is ingyenes, a fórumokra, üzenőfalakra a bejelentkezés után lehet információt kitenni. Az elsődlegesen használt nyelv az angol, de a felhasználói azonosító generálásakor angol vagy francia nyelvű kezelőfelület közül lehet választani, és az interfész bejegyzí anyanyelvünket is.

1 Az educationtoday portál: <https://community.oecd.org/community/educationtoday>

2 Forrás: <http://http://www.oecd.org/edu/lighthouse>

3 Centre for Educational Research and Innovation, <http://bit.ly/oecdceri>

4 OECD Teaching and Learning International Survey (TALIS), <http://www.oecd.org/TALIS>

A weboldalról elérhető az OECD TV YouTube csatornája,⁵ amelyen az OECD szakértői, kollégái, valamint az OECD-országok képviselői nyilatkoznak angol, német, francia és spanyol nyelven a válsággal kapcsolatban. A 159 videoklip az oktatás, munkavállalás, innováció és számos más, a tagországokat érintő kérdésben szolgál fontos információkkal. Az OECD tévéfelvételei között megtekinthetjük *Angel Gurriával*, az OECD főtitkárával a G20-ak tanácskozása előtt készített interjút, amelyben a közgazdász-diplomata többek között a gazdasági fellendülésről, az adózásról, a kockázatelemzések szükségességéről és az átvilágíthatóságról beszél. Érdeemes a „Playlist” opcióra kattintva szortírozni és tematikus elrendezésben megtekinteni a klipeket.

VESZÉLYBEN AZ INNOVÁCIÓ? MI LESZ A FELSŐOKTATÁSSAL?

A 2009 nyarán megjelent *A politikai irányelvek válasza a gazdasági válságra: az innováció támogatása hosszú távú célként*⁶ című dokumentum a harminc OECD-ország innovációt (informatikai infrastruktúra, tudomány és innováció, zöld technológia) érintő irányelveit veszi számba. A tanulmány jelzi, hogy az ez irányú befektetések aránya 60%-kal csökkent 2009 elején az USA-ban, Európában és Kínában. Jó példaként említik Finnországot és Koreát, ahol viszont az elmúlt évtizedekben nőtt a kutatásfejlesztés támogatása.

Az OECD tavaly novemberben megjelent két kötete⁷ a helyi munkaerő-piaci stratégiákat és a szakképzéssel kapcsolatos innovációt vizsgálja. A kutatás hátterében az a felismerés áll, hogy a munkaerőpiac globalizálódása miatt nagyobb hangsúlyt kell fektetni a tehetség-gondozásra és a hátrányos helyzetű csoportokra, ugyanakkor nemcsak „megszerezni” kell a tanulókat és a munkavállalókat, hanem megtartani is. A tizennégy ország szakképzési kutatási eredményeit bemutató kötet hat országban készített esettanulmánnyal is büszkélkedhet. A kötet célja a példaértékű és fejlődésképes rendszerek bemutatása.

Heather Eggins írása⁸ a krízis hatásának trendjeit veszi számba a fejlett és fejlődő országok felsőoktatási rendszerére vonatkozóan. A leépítéseket és a munkanélküliségi rátát érintve jelzi, hogy több nagy cég (pl. a brit Telecom) bezárta a felsőfokú végzettségűeket megcélzó fejedelmű vállalatát. A felsőoktatási adatok szerint hol 20–25%-kal nőtt, hol kisebb-nagyobb mértékben csökkent a BA-jellegű kurzusok beiskolázási aránya. Norvégiában több férfi tanult tovább a felsőoktatásban, és megnőtt a tanári és nővéri pálya népszerűsége. A finnek és a németek az adókedvezmények miatt akár hét évig egyetemi hallgatók maradnak, hogy ne kelljen kilépniük a bizonytalan munkaerőpiacra.

5 OECDen csatorna: <http://www.youtube.com/user/oecd>

6 A „Policy Responses to the Economic Crisis: Investing in Innovation for Long Term Growth” OECD-dokumentum forrása: <http://bit.ly/policyresp>

7 Forrás: <http://bit.ly/2xoecd>

8 The Global Impact of the Financial Crisis: Main Trends in Developed and Developing Countries: <http://bit.ly/eggins>

Az Amerikai Egyesült Államokban a nívós magánegyetemek rendre emelik a tandíjakat, ezért nő az állami egyetemek látogatottsága, ugyanakkor az állami intézmények tandíjainak emelkedése miatt nő a közösségi főiskolák tanulóerege. A fejlett országokban tanulni vágyó diákok száma nem csökkent, sőt az üzleti szakokon nőtt a külföldi tanulók száma, kivéve az USA-t, ahol az OECD jelentései szerint kevesebben tanulnak közülük. Eggins sorra veszi az általa ismert oktatáspolitikai irányelveket is. Jelzi, hogy Írországból pár éven belül tandíjat vezetnek be az eddig ingyenes felsőoktatási intézményekben. A költségvetési csökkentések ellensúlyozásaképp az USA megemelte a Pell pályázati és ösztöndíjalapot.⁹ Angliában nagymértékben csökkentik a felsőoktatásra és a tanári fizetésekre szánt összegeket, Németország viszont a krízis ellenére nagy összegeket áldoz a felsőoktatás modernizálására. A tanulmány nemcsak a kutatók, hanem az oktatáspolitikai iránt érdeklődők számára is érdekes adalékokkal szolgálhat.

AZ UNESCO JELENTÉSE A VÁLSÁG OKTATÁSÜGYRE GYAKOROLT HATÁSÁRÓL

Az UNESCO tavaly ősszel publikált jelentése¹⁰ szerint számos fejlődő ország ez idáig sikerrel óvta meg oktatási költségvetését a válsággal szemben. Az ötvenegy országban kérdőíves módszerrel végzett – tizenhatban részletes kormányzati dokumentumok – vizsgálatra alapozott tanulmányból azt is megtudjuk azonban, hogy az előrejelzések szerint a pénzügyi év végére változhat a helyzet. Egyelőre korai felmérni, mi lesz a válság hatása a beiskolázási adatokra, de több előrejelzés szerint az országon kívüli segélyek csökkenése az iskolalátogatás visszaeséséhez vezet majd. A jelentésben megszólaltatott szakértők a Nemzetközi Pénzügyi Alapot dicsérik, a szervezet gyors közbelépése fékezte a válság negatív hatásait.

A külföldi exporton alapuló gazdaságok krízise azonban fokozódni fog, az olajárak esése Szudán és Yemen esetében büdzsémegszorításokhoz vezethet. A dokumentum szerint Ghanában leállt a tanerőfelvétel, Pakisztánban csökkent az általános iskolai oktatás költségvetése és a kora gyermekkori olvasásprogramok támogatottsága is. Guatemala ezzel szemben nem csökkentette oktatási alapját, Ázsia és Latin-Amerika több országában korábban olyan lépéseket tettek, amelyek révén a gazdasági élet finanszírozása most kifizetődő az oktatásra nézve. Kenya, Namíbia és Mexikó a stimulustámogatást új iskolák építésére és infrastruktúrafejlesztésre használta, Egyiptom pedig 15,5%-kal növelte oktatási költségvetését.

Hogyan hat a válság a jelenlegi és a hosszú távú oktatásfinanszírozásra? *David Atchoarena*, az UNESCO oktatásstratégiai osztályának igazgatója arra figyelmeztet, hogy a középiskolai oktatást támogató programok megvonásai hosszú távon oktatási gondokhoz vezethetnek, hiszen nem lesz kellő kapacitás a felnövekvő generációk beiskolázásához, ami az átlagos nemzeti végzettségi szintet befolyásolja majd. A szakképzés is veszélyben lehet,

⁹ A Pell-alapról: <http://ed.gov/programs/fpg/>

¹⁰ A „Financial crisis: education budgets weather the storm” UNESCO-dokumentum: <http://bit.ly/unescolap>

főleg a béren kívüli juttatások csökkenése miatt. A munkaerőpiac gyengülése a felsőoktatásban maradók számának növekedéséhez vezethet, és ez tovább rontja az intézmények költségvetését, nem beszélve arról, hogy a rossz gazdasági körülmények között kevesebb a beérkező adomány is.

A VÁLSÁGKEZELÉS LEHETŐSÉGEI AZ ISKOLAI TANANYAG MEGVÁLTOZTATÁSÁVAL

A válságkezelés megfontolandó formája a pénzügyi ismeretek óvodáskorban kezdődő tanítása, így megelőzhetőek lehetnek a jövőbeni válságok. Az Európa Bizottság definíciója szerinti *financial literacy* a napi pénzügyek intézésének készsége, ennek a fejlesztését mindenütt be kellene építeni az iskolai tantervbe.¹¹ Mind az EB,¹² mind az OECD¹³ weboldalán számos anyag tekinti át az egyes országok ilyen típusú tanterveit, a tárgy integrációs lehetőségeit (történelem, matematika), ugyanott tanulságos esettanulmányok is olvashatók.

Az EB honlapja számos további projektre hívja fel a figyelmet. Az European Clearinghouse¹⁴ egy internetes tudástár, amely angol, belga, francia és német „financial literacy” országjelentéseket tesz elérhetővé. Érdemes ellátogatni a német „SchülerBanking” projekt¹⁵ honlapjára, ahol arról olvashatunk, hogy az iskolák a helyi bankok közreműködésével próbálják felelősségteljes pénzgazdálkodásra nevelni diákjaikat. Anglia, Belgium, Franciaország, Németország és Olaszország pénzügytel, közgazdaságtannal és marketinggel kapcsolatos országjelentéseit olvashatjuk a „Money Advice”¹⁶ oldalon, itt praktikus megtakarítással, az eladósodás elkerülésével kapcsolatos tanácsokat is kaphatunk.

A Time Magazin egy nemrég megjelent cikke¹⁷ New Jersey és Illinois államok tananyagát méltatja, e két államban immáron kötelező a „financial literacy” tanítása és tanulása. Egy chicagói iskolában¹⁸ a diákok az általános iskola alsó évfolyamaitól kezdve az iskola számára létrehozott befektetési alapból gazdálkodva sajátítják el a pénzügyi ismereteket. A pénzmenedzsmentet tanító órákon nemcsak elvont képzetekről és hitelkonstrukciókról tanulnak a diákok, hanem valós pénzösszegekkel dolgoznak. Az éves profitot a diákok megtakarítási számlájára teszik, tandíjra spórolva így. Hogy miért gyakoroltatják a diákokkal ezeket az készségeket? Nyilvánvalóvá vált ugyanis, hogy a hagyományos háztartásvezetés- és pénzmenedzsmentórák nem használnak, a fiatalok igen korán eladósodnak, nem tudnak bánni a pénzzel.

11 Forrás: <http://bit.ly/ecfinlit>

12 Az Európa Bizottság kapcsolódó oldala: <http://financialliteracy.com/>

13 Az OECD kapcsolódó oldala: <http://bit.ly/ocedfinlitdir> és <http://bit.ly/ocedfinlity>

14 Honlapja: <http://www.finlit.org/>

15 Honlapja: <http://www.schuelerbanking.de/>

16 Honlapja: <http://www.money-advice.net/>

17 Barbara Kiviat „How to Teach Kids About Money”. TIME Magazine, Jan. 25, 2010: <http://bit.ly/finlit>

18 The Ariel Community Academy, <http://bit.ly/arielcomm>

A „Make Money Make Sense”¹⁹ brit kezdeményezés, ahol tanároknak, szülőknek, diákoknak adnak pénzügyi tanácsot az állampolgári ismeretek kiegészítéseképpen. Az oldal anyagát akár otthon egyedül, akár tanórán is lehet használni, a digitális taneszköztár videófelvételeket, PowerPoint-prezentációkat, munkalapokat, kvízeket kínál a látogatók számára. Érdekes kezdeményezés az Aflatoun-program²⁰, amely fejlődő országok hátrányos helyzetű 6–14 éves gyermekeit tanítja felelős pénzügyi tudásra. Az Aflatoun-tantervet több mint harminc országban használják, és több mint kétszáz ezer gyermeknek tanítják a megtakarítás, megfontolt költségek fontosságát. Általános vélemény, hogy gyakorlati tapasztalatok híján a legjobb pénzügyi oktatás is haszontalan lehet.

19 <http://www.moneymakesense.co.uk/>

20 A szervezet honlapja: <http://www.aflatoun.org/>